

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

УДК 343.36:343.222](477+4)

DOI: 10.31359/1993-0909-2024-31-3-139

Віктор Климович Грищук

Західний регіональний науковий центр
Національна академія правових наук України
Львів, Україна

Лідія Михайлівна Палюх

Кафедра кримінального права і кримінології
Львівський національний університет імені Івана Франка
Львів, Україна

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ПРАВОСУДДЯ ЗА ПРОЄКТОМ КК УКРАЇНИ

Анотація. У зв'язку з набуттям Україною статусу кандидата на членство в ЄС, і пов'язаною з цим необхідністю адаптації національного права України до права ЄС, у тому числі забезпеченням незалежності судової влади, її ефективності, важливим є дослідження проблем кримінальної відповідальності за правопорушення проти правосуддя. Метою цієї статті є формулювання пропозиції щодо законодавчої моделі закріплення у проєкті КК України відповідальності за кримінальні правопорушення, які вчиняються шляхом протиправного впливу на учасників відносин щодо здійснення судочинства і виконання судових рішень, щодо забезпечення більш повної кримінально-правової охорони професійної адвокатської діяльності за проєктом Кримінального кодексу України. У процесі цього дослідження було застосовано діалектичний підхід і відповідний йому метод, системний підхід, а також методи системного аналізу, техніко-юридичного аналізу, формально-логічний, соціологічний. У результаті проведеного дослідження сформульовано підходи, якими доцільно керуватися при формулюванні кримінально-правових норм про відповідальність за протиправний вплив на учасників судочинства і виконання судових рішень. Обґрунтовано доцільність передбачити в проєкті КК України відповідальність за втручання в діяльність спеціальних потерпілих – учасників відносин щодо здійснення судочинства й виконання судових рішень, посягання на їх особисті блага у зв'язку зі здійсненням ними повноважень у сфері судочинства, виконання судових рішень, з диференціацією форм такого впливу на відповідних потерпілих залежно від його інтенсивності, які мають різний ступінь суспільної небезпеки, сформульовано пропозиції щодо забезпечення повноти кримінально-правової охорони засобами кримінального права адвокатської діяльності.

Ключові слова: кримінальне правопорушення, кримінальна відповідальність, правосуддя, незаконний вплив, адвокат, диференціація кримінальної відповідальності.

Victor K. Hryshchuk

*Western Regional scientific center of the
National Academy of Legal Sciences of Ukraine
Lviv, Ukraine*

Lidiia M. Paliukh

*Department of Criminal Law and Criminology,
Ivan Franko National University of Lviv
Lviv, Ukraine*

PROBLEM ISSUES OF CRIMINAL LIABILITY FOR OFFENSES AGAINST JUSTICE UNDER THE PROJECT OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE

Abstract. *In connection with Ukraine's acquisition of the status of a candidate for EU membership, and the related need to adapt the national law of Ukraine to EU law, including ensuring the independence of the judiciary and its effectiveness, it is important to study the problems of criminal liability for offenses against justice. The purpose of this article is the formulation of a proposal regarding the legislative model of criminal offenses committed through unlawful influence on participants in relations regarding the implementation of judicial proceedings and the execution of court decisions, providing of more complete criminal legal protection of professional advocacy activities under the draft Criminal Code of Ukraine. In the process of this research, a dialectical approach and its corresponding method, a systematic approach, methods of systemic analysis, technical-legal analysis, formal-logical, sociological, have been applied. As a result of the conducted research, the approaches that might be followed when formulating criminal law norms on responsibility for unlawful influence on participants in judicial proceedings and the execution of court decisions have been formulated. The authors argued the expediency of providing in the draft Criminal Code of Ukraine responsibility for interference in the activities of special victims – participants of the relations regarding judicial proceedings and execution of court decisions, for the encroachment on their personal values in connection with their authorities in justice, execution of court decisions with differentiation of the forms of such influence on the respective victims depending on its intensity, which have different degrees of social danger. The proposals to ensure more complete criminal legal protection of advocacy by means of criminal law have been formulated.*

Keywords: *criminal offense, criminal liability, justice, illegal influence, advocate, differentiation of criminal liability.*

ВСТУП

Проблематика кримінальної відповідальності за правопорушення проти правосуддя є незмінно актуальною для дослідження в українській науці кримінального права. Це зумовлено активним рухом України до Європейського Союзу, – набуттям нею статусу кандидата на членство в ЄС, і пов'язаною з цим необхідністю

адаптації національного права України до права ЄС, забезпечення підвищення ефективності судової влади, гарантування її незалежності. Нині особливий інтерес для дослідників у галузі кримінального права становить аналіз положень проекту Кримінального кодексу України (далі – КК України), розробленого робочою групою з питань розвитку кримінального права Комісії з питань правової реформи при Президентові України [1]. Одним зі структурних підрозділів проекту, зокрема його Особливої частини, є книга восьма, яка має назву «Кримінальні правопорушення проти правосуддя».

Автори цієї статті ще раніше відзначали, що назва книги проекту КК України «Кримінальні правопорушення проти правосуддя» не відображає повною мірою всього кола охоронюваних цим підрозділом проекту КК України суспільних відносин. Зокрема, крім власне суспільних відносин щодо здійснення правосуддя, нормами цього структурного підрозділу проекту мала б охоронятися діяльність щодо здійснення судочинства на всіх стадіях – досудових, судових, а також суспільні відносини щодо виконання судових рішень, що фактично й відображено у відповідній книзі проекту КК України. Також суд, крім здійснення власне правосуддя, виконує інші функції, – наприклад, судового контролю. Тому видається, що назву цієї структурної частини проекту КК України слід сформулювати як «Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку судочинства та виконання судових рішень», систематизувавши кримінально-правові норми в межах цього структурного підрозділу проекту КК України за видовим об'єктом [2, с. 110]. При цьому одним із розділів цієї книги проекту КК України пропонується виділити розділ про кримінальні правопорушення *проти гарантій незалежності та недоторканності службових осіб, захисників, представників особи в судочинстві під час виконання судових рішень* [3, с. 32], куди включити норми про відповідальність за втручання в діяльність та посягання на особисті блага відповідних спеціальних потерпілих у зв'язку з їх правомірною діяльністю у судочинстві та щодо виконання судових рішень.

Зважаючи на викладене вище, важливо проаналізувати положення цього структурного підрозділу Особливої частини КК України, висловити міркування щодо регламентації матеріальної підстави кримінальної відповідальності за правопорушення, які вчиняються шляхом протиправного впливу на учасників відносин щодо здійснення судочинства й виконання судових рішень.

У чинному КК України до групи кримінальних правопорушень, які вчиняються шляхом протиправного впливу на спеціальних потерпілих – учасників відносин щодо здійснення судочинства, слід віднести ті, відповідальність за які передбачена у статтях 376–379, 386, 397–400 КК України.

У розглядуваній книзі проекту КК України пропонується передбачити відповідальність за незаконний вплив на суддю (чи його близьку людину) у зв'язку зі здійсненням правосуддя (ст. 8.1.5), прокурора, слідчого, детектива, дізнавача, співробітника оперативного підрозділу, захисника, представника особи, судового

експерта (чи їх близьких людей) у зв'язку з виконанням ними службових повноважень чи професійних обов'язків (ст. 8.2.12).

Зазначена редакція цих статей викликає декілька запитань:

– Чи передбачає проєкт КК України диференціацію кримінальної відповідальності залежно від інтенсивності такого впливу на потерпілу особу? Як кваліфікуватимуться діяння винної особи у разі, якщо такий незаконний вплив (статті 8.1.5, 8.2.12) матиме місце шляхом психічного насильства (наприклад, шляхом погрози вбивством, насильством), або шляхом застосування фізичного насильства, причому різного ступеня інтенсивності?

– Як вирішити питання про протиправний вплив на особу, яка надає правничу допомогу, зокрема, адвоката, поза межами відносин щодо здійснення судочинства і виконання судових рішень у зв'язку із наданням такої правничої допомоги? Останнє питання загалом стосується забезпечення засобами кримінального права гарантій професійної діяльності адвоката, яка може здійснюватися поза межами відносин щодо здійснення судочинства та виконання судових рішень.

У контексті поставлених завдань проаналізуємо чинний КК України, проєкт КК України й з урахуванням напрацювань доктрини кримінального права запропонуємо своє бачення щодо вирішення зазначених проблемних питань.

1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

Питання, які стосуються кримінальної відповідальності за правопорушення проти правосуддя, які вчиняються шляхом протиправного впливу на учасників відносин щодо здійснення судочинства й виконання судових рішень, досліджували багато українських науковців: Н. Ю. Алексєєва [4], В. П. Беленок [5], В. В. Власюк [6], Н. В. Вербицька [7], В. С. Затолочний [8], Р. В. Кархут [9], В. В. Лазаренко [10], Г. В. Логвинський [11], Т. С. Лосич [12], А. О. Мороз [13], Д. Ю. Теслюк [14], М. В. Шепітько [15] та ін.

При цьому предметом дослідження були проблеми регламентації ознак окремих складів кримінальних правопорушень проти правосуддя з названої нами групи, проблеми кваліфікації цих кримінальних правопорушень, їх караності. Майже всі зазначені дослідження здійснювалися на основі чинної редакції КК України [9].

Окремі дослідники на основі напрацювань доктрини кримінального права з проблем кримінальної відповідальності за правопорушення проти правосуддя, у тому числі особистих наукових результатів, сформулювали пропозиції до проєкту КК України. Зокрема, М. В. Шепітько сформулював низку концептуальних положень щодо кримінальної відповідальності за правопорушення проти правосуддя, зокрема щодо об'єкта цих кримінальних правопорушень, вироблення підходів до встановлення відповідальності за окремі групи правопорушень проти правосуддя як у чинному КК України, так і проєкті КК України, а також щодо систематизації норм про відповідальність за кримінальні правопорушення проти правосуддя в зазначеному підрозділі проєкту КК України [15; 16, с. 473–476].

Серед проблемних питань, які розглядаються в науці кримінального права стосовно регламентації кримінальної відповідальності за правопорушення, які вчиняються шляхом протиправного впливу на спеціальних потерпілих, слід виокремити наступні.

– Яка оптимальна (найбільш доцільна) з точки зору законодавчої техніки, принципів криміналізації модель побудови кримінально-правових норм, які передбачають відповідальність за кримінальні правопорушення, що вчиняються шляхом протиправного впливу на спеціальних потерпілих? Чи доцільно в Особливій частині КК України передбачати в окремих розділах спеціальні норми, які передбачають відповідальність за протиправний вплив на спеціальних потерпілих, у тому числі шляхом посягання на їх особисті блага у зв'язку із правомірною службовою чи професійною діяльністю таких осіб?

– Питання про забезпечення повноти кримінально-правової охорони адвокатської діяльності із надання правничої допомоги, зокрема про місце норм про кримінальну відповідальність за відповідні кримінальні правопорушення в системі Особливої частини КК України, формулювання диспозицій відповідних норм у частині визначення меж (кола) тих суспільних відносин, у межах яких надається правнича допомога. Це питання постає у зв'язку з тим, що не вся діяльність із надання правничої допомоги охоплюється родовим об'єктом кримінальних правопорушень, передбачених у розділі XVIII Особливої частини КК України, і, навпаки, статтями 397–400 КК України охороняються відносини, частина з яких виходить за межі родового об'єкта кримінальних правопорушень проти правосуддя (зокрема, діяльність представника особи з надання правничої допомоги не в судочинстві й не під час виконання судових рішень).

Питання про те, чи повинна охоронятися нормами про відповідальність за правопорушення проти правосуддя, які вчиняються шляхом протиправного впливу на учасників відносин щодо здійснення судочинства й виконання судових рішень, діяльність зазначених учасників у минулому, – якщо на час вчинення щодо них суспільно небезпечного посягання вони вже не мали відповідного статусу учасника відносин щодо здійснення судочинства й виконання судових рішень, – було предметом дослідження всіх названих вище дослідників проблем кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення цієї групи. При цьому одні науковці вважають, що зазначеними кримінально-правовими нормами повинні охоронятися особисті блага зазначених осіб у зв'язку з їх діяльністю в минулому. Деякі ж дослідники вважають, що в цих випадках повинні охоронятися особисті блага зазначених осіб у зв'язку з їх теперішньою службовою, професійною діяльністю, оскільки діяльність цих осіб у минулому виходить за межі основного безпосереднього об'єкта кримінальних правопорушень проти правосуддя. У цьому контексті окремі науковці сформулювали пропозиції щодо регламентації кола потерпілих у розглядуваних складах кримінальних правопорушень. Зокрема, В. П. Беленок запропонував доповнити коло потерпілих у складі кримінального

правопорушення, передбаченого ст. 345 КК України, такою категорією осіб як «колишні працівники правоохоронних органів» [5, с. 12].

Окремі дослідники сформулювали пропозиції щодо забезпечення засобами кримінального права найбільш повної кримінально-правової охорони діяльності з надання правничої охорони, у тому числі діяльності захисника, представника особи. Ці пропозиції стосуються того, в якому розділі Особливої частини КК України мають бути розміщені відповідні норми (зокрема, В. В. Власюк, О. Ф. Бантишев) [6, с. 4; 17, с. 174], виходячи із кола тих суспільних відносин, на які здійснюється посягання. Ті науковці, які пропонують залишити зазначені норми в підрозділі про відповідальність за кримінальні правопорушення проти правосуддя, вважають за доцільне змінити диспозиції відповідних кримінально-правових норм, або передбачивши у них формулювання, які б окреслювали коло тих суспільних відносин, у межах яких надається правнича допомога, або розширивши коло потерпілих у розглядуваних складах кримінальних правопорушень, або загалом пропонують змінити назву розділу про відповідальність за кримінальні правопорушення проти правосуддя [18, с. 164–166; 11, с. 12].

2. МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Підґрунтям для застосування всіх інших методів цього дослідження, – для досягнення його мети, завдань, – є діалектичний підхід і відповідний йому метод, що передбачає з'ясування обґрунтованості, доцільності встановлення кримінальної відповідальності за відповідні діяння, відображає об'єктивні потреби суспільства й суб'єктивні уявлення про бажане кримінально-правове регулювання. Діалектичний метод застосовувався при дослідженні питання про диференціацію відповідальності за кримінальні правопорушення, пов'язані із незаконним впливом на учасників відносин щодо здійснення судочинства й виконання судових рішень, питання про кримінально-правову охорону адвокатської діяльності, а саме – чи достатньою мірою охороняється відповідна діяльність засобами кримінального права, а також питання про кримінально-правову охорону діяльності захисника, представника особи, у тому числі про місце норм про відповідальність за незаконний вплив на цих осіб, перешкоджання їх законній діяльності, в Особливій частині КК України.

Керуючись у цьому випадку діалектичним методом, а також застосовуючи соціологічний метод, у березні – квітні 2020 року було проведено анонімне письмове анкетування прокурорів, слідчих, державних виконавців, адвокатів з питань, які стосуються встановлення кримінальної відповідальності за посягання на їх службову, професійну діяльність.

Також під час здійснення даного дослідження застосовувалися догматичний, герменевтичний методи – при аналізі відповідних кримінально-правових норм. Крім цього, при дослідженні проблем диференціації відповідальності за кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним впливом на учасників судочин-

ства, суспільних відносин щодо виконання судових рішень, зокрема при аналізі відповідних кримінально-правових норм, підлягав застосуванню метод техніко-юридичного аналізу, основними прийомами та засобами якого є кримінально-правова термінологія, юридична конструкція – склад кримінального правопорушення. Зокрема, цей метод підлягав застосуванню під час дослідження форм протиправного впливу на зазначених вище осіб, які передбачені в нормах чинного КК України, проєкту КК України.

При конструюванні проєктів кримінально-правових норм застосовувався метод моделювання.

Також під час дослідження проблем кримінально-правової охорони професійної діяльності адвокатів застосовувався системний підхід, який передбачає логіко-структурне узгодження між собою положень кримінального закону, забезпечення повноти кримінально-правового регулювання, а також узгодження положень кримінального закону із положеннями міжнародно-правових актів.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Щодо першого із поставлених вище запитань: *чи передбачає проєкт КК України диференціацію кримінальної відповідальності залежно від інтенсивності такого впливу на спеціальних потерпілих – учасників відносин щодо здійснення судочинства і виконання судових рішень? Як кваліфікуватимуться діяння винної особи у разі, якщо такий незаконний вплив матиме місце шляхом психічного насильства (наприклад, шляхом погрози вбивством, насильством) або шляхом застосування фізичного насильства, причому різного ступеня інтенсивності?*

Вище зазначалося, що в проєкті КК України пропонується передбачити відповідальність за *незаконний вплив* [курсив наш. – В. Г., Л. П.] на суддю (чи його близьку людину) у зв'язку зі здійсненням правосуддя (ст. 8.1.5), прокурора, слідчого, детектива, дізнавача, співробітника оперативного підрозділу, захисника, представника особи, судового експерта (чи їх близьких людей) у зв'язку з виконанням ними службових повноважень чи професійних обов'язків (ст. 8.2.12). Слід відзначити, що в попередніх редакціях проєкту КК України, у книзі про кримінальні правопорушення проти правосуддя, у відповідних статтях було передбачено відповідальність за *втручання* [курсив наш. – В. Г., Л. П.] у діяльність відповідних спеціальних потерпілих шляхом: 1) впливу на них у будь-який спосіб; 2) насильства чи погрози щодо відповідного спеціального потерпілого чи близької йому людини. У чинній редакції проєкту КК України зазначено лише про незаконний вплив на відповідних спеціальних потерпілих без конкретизації способів такого впливу, і у назвах відповідних статей поняття «втручання» замінено на «незаконний вплив». У зв'язку з цим слід проаналізувати доцільність такої редакції норми, сформулювати оптимальну, з нашого погляду, модель (законодавчу конструкцію) складів кримінальних правопорушень, які вчиняються

шляхом незаконного впливу на спеціальних потерпілих з точки зору *de lege ferenda*.

Дослідники на основі аналізу чинного КК України відзначають, що для передбачених у статтях Особливої частини КК України складів кримінальних правопорушень, які виявляються в незаконному впливі на спеціальних потерпілих у зв'язку з їх службовою, професійною чи громадською діяльністю, має бути передбачена типова законодавча конструкція. Зокрема, Є. М. Блажівський на основі аналізу чинного КК України обґрунтовано зазначив, що між статтями КК України, які передбачають відповідальність за втручання в діяльність спеціальних потерпілих, наявні системоутворювальні зв'язки (зокрема, для всіх таких складів кримінальних правопорушень характерним є: використання в їх назвах, з незначними відмінностями, одного й того самого терміну «втручання в діяльність»; обов'язковою ознакою таких складів злочинів є спеціальний потерпілий; у таких складах злочинів передбачена спеціальна мета, подібність простежується в закріпленні кваліфікуючих ознак таких злочинів тощо), що обумовлює необхідність уніфікації викладу таких статей у КК України [19, с. 8]. Така позиція є обґрунтованою, зважаючи й на такий принцип криміналізації, який стосується вимог законодавчої техніки, як визначеності й єдності термінології. Водночас вище зазначалося, що законодавець обрав для позначення форми діяння в розглядуваних складах кримінальних правопорушень формулювання «незаконний вплив».

Практично всі українські науковці, які досліджували цю проблематику, розглядають втручання в діяльність спеціального потерпілого виключно як вплив на нього [20, с. 589; 21, с. 9; 22, с. 31; 23, с. 3; 24, с. 9]. Подібну позицію свого часу сформулював Пленум Верховного Суду України, який у п. 11 своєї постанови № 8 від 13.06.2007 роз'яснив, що під втручанням у діяльність судових органів треба розуміти вплив на суддю у будь-якій формі (прохання, вимога, вказівка, погроза, підкуп, насильство, критика судді в засобах масової інформації до вирішення справи у зв'язку з її розглядом тощо) з боку будь-якої особи з метою схилити його до вчинення чи не вчинення певних процесуальних дій або ухвалення певного судового рішення. При цьому не має значення, за допомогою яких засобів, на якій стадії процесу та в діяльність суду якої інстанції здійснюється втручання [25]. Як видається, трактування терміна втручання лише як впливу на потерпілого необґрунтовано звужує зміст поняття «втручання». Крім впливу, втручання може мати й інші прояви.

Бунін Є. О. й Мартіросян А. Г. обґрунтовують необхідність заміни в диспозиції ч. 1 ст. 376 КК України терміна «втручання» на «протиправний вплив», аргументуючи це тим, що, на думку авторів, втручання в законну діяльність судових органів може вчинятися лише шляхом протиправного впливу на свідомість і волю осіб, які здійснюють правосуддя [26, с. 9; 21, с. 4]. Таку саму позицію висловив і В. І. Тютюгін, говорячи про склад кримінального правопорушення, передбачений ст. 376 КК України, однак уже з позиції не бажаного, а чинного закону (*de lege*

lata). Зокрема, зазначив, що склад кримінального правопорушення відсутній, якщо втручання здійснюється не шляхом впливу на свідомість і волю судді, а в *іншій спосіб* [курсив автора. – В. Т.] (наприклад, шляхом викрадення чи знищення матеріалів провадження, підміни речових доказів, примушування свідків до давання неправдивих показань тощо). У таких випадках вчинене кваліфікується за відповідними статтями КК (статті 357, 386 КК та ін.) [27, с. 577–578].

Проте, як видається, наведені вище позиції не відповідають буквальному, філологічному тлумаченню норми, передбаченої ст. 376 КК України. Зокрема, слово «втручатися» в українській мові має такі значення: самочинно займатися чиймись справами, встрявати в чий-небудь стосунки тощо; брати активну участь у чомусь для припинення чого-небудь, протидіяння чому-небудь і т. ін. [28, с. 777]. Отже, термін «втручання» має смислові відтінки ближче до слова «протидія», передбачає «самочинне заняття чиймись справами», характеризує активну діяльність, безвідносно до того, чи наявний вплив на конкретну особу. Слово «перешкоджати» має такі значення: 1) бути перепорою для чого-небудь; 2) створювати завади, заважати, забороняти кому-, чому-небудь. Отже, термін «перешкоджання» більше за своїм смисловим відтінком відображає результат, якого прагне досягнути особа, яка перешкоджає, – створити перепони в певній діяльності.

Слово «вплив» має такі значення: 1) дія, яку певна особа чи предмет або явище виявляє стосовно іншої особи чи предмета; робити (мати тощо) вплив на кого, що; 2) сила влади, авторитету [28, с. 751].

Отже, можна зробити висновок на основі філологічного тлумачення про те, що втручання здійснюється в діяльність особи; одним зі способів такого втручання є вплив, який здійснюється на свідомість і волю цієї особи. Зважаючи на викладене вище, можна вивести таку оптимальну модель співвідношення цих понять у ст. 376 КК України: основне діяння – втручання, яке спрямоване на перешкоджання відповідній діяльності, і способом цього діяння може виступати вплив на певну особу, також можуть бути інші способи, не пов'язані з безпосереднім впливом на іншу особу [29, с. 346]. При цьому можливі способи втручання в діяльність судді, які не містять ознак інших складів злочинів і водночас не становлять незаконного впливу на суддю (наприклад, умисне відключення електроенергії, скайп-зв'язку під час судового засідання і т.п.).

Отже, втручання у складі кримінального правопорушення, передбаченого ст. 376 КК України, може виявлятися у таких діяннях: 1) незаконний вплив на потерпілого (настирливе прохання, умовляння, погроза розголошення певних відомостей, обмеження прав та інтересів судді, інші види погроз (за винятком погрози вбивством, насильством, знищенням чи пошкодженням майна, відповідальність за які настає за ч. 1 ст. 377 КК України, виявлення наміру особи реалізувати свої права та законні інтереси в судочинстві), примус, а також інші способи (наприклад, указівка іншої службової особи – голови суду тощо)); 2) вчинення у будь-якій формі перешкод до здійснення правомірної діяльності (наприклад, умисне від-

ключення електроенергії, скайп-зв'язку під час судового засідання і т.п.) за умови, якщо такі діяння не містять інших складів кримінальних правопорушень. Як видається, автори відповідного структурного підрозділу проекту КК України поділяють подібне розмежування понять «незаконний вплив», «перешкоджання», оскільки у підрозділі 2 «Проступки» розділу 8.2 проекту КК України виокремлено статтю під назвою «Перешкоджання виконанню обов'язків присяжного», в якій передбачено відповідальність за перешкоджання службовою особою іншій особі виконати обов'язок присяжного.

Зважаючи на викладене вище, пропонуємо в розглядуваній статті проекту КК України передбачити таке формулювання: «Втручання в діяльність судді з метою перешкоджання виконанню ним службових обов'язків, безпосередньо пов'язаних зі здійсненням судочинства, шляхом незаконного впливу, створення перешкод у здійсненні ним повноважень, якщо такі діяння не містять ознак кримінальних правопорушень, передбачених статтями цього Кодексу». У такому разі видається доцільним усунути з проекту КК України статтю «Перешкоджання виконанню обов'язків присяжного» (у виокремленні цієї статті немає потреби, оскільки автори проекту КК України пропонують розуміти під поняттям «суддя» у відповідних розділах проекту також присяжного, а не лише громадянина України, який відповідно до Конституції України та закону призначений суддею, займає штатну суддівську посаду).

Стосовно інших потерпілих – службових осіб, які є учасниками відносин щодо здійснення судочинства й виконання судових рішень, а також захисника, представника особи (йде мова про ст. 8.2.12 розглядуваної редакції проекту КК України), видається доцільним розширити також коло потерпілих у цьому складі кримінального правопорушення, додавши до них інших учасників відносин щодо здійснення судочинства і виконання судових рішень, та сформулювати відповідну норму проекту КК України в такій редакції: «Втручання в діяльність слідчого, прокурора, дізнавача, детектива, працівника оперативного підрозділу, державного виконавця, приватного виконавця, уповноваженої особи Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, захисника, представника особи з метою перешкоджання виконанню ними службових обов'язків, повноважень, безпосередньо пов'язаних зі здійсненням судочинства чи виконанням судових рішень, шляхом незаконного впливу, створення перешкод у здійсненні ними повноважень, якщо такі діяння не містять ознак кримінальних правопорушень, передбачених статтями цього Кодексу».

Стосовно кримінальних правопорушень, які виявляються у впливі на спеціальних потерпілих шляхом посягання на їх особисті блага (життя, здоров'я, власність, безпеку) в доктрині кримінального права пропонуються наступні шляхи регламентації відповідних складів кримінальних правопорушень.

1. Передбачати статті про посягання на особисті блага спеціальних потерпілих у розділах Особливої частини КК України залежно від виду службової, про-

фесійної діяльності відповідного спеціального потерпілого, при цьому конструювати ці склади за типовою уніфікованою законодавчою конструкцією.

При цьому в межах цього підходу можна виділити позицію, відповідно до якої пропонується передбачити спеціальні норми про відповідальність за протиправний вплив шляхом посягання на особисті блага спеціальних потерпілих без конкретного опису відповідного виду їх службової чи професійної діяльності. Так, зокрема О. О. Кирбят'єв на основі аналізу кримінального законодавства зарубіжних держав, в якому є менше спеціальних норм про посягання на особисті блага так званих спеціальних потерпілих, запропонував змінити законодавчий підхід у частині опису потерпілого від кримінальних правопорушень незалежно від його посади чи певного органу, що забезпечить більш утилітарний підхід до конструювання відповідних складів кримінальних правопорушень, буде цілком визначати ознаки спеціального потерпілого навіть у разі внесення змін та доповнень до відомчого (галузевого) законодавства у зв'язку зі створенням нових органів державної влади [30, с. 7].

2. Передбачити норми про відповідальність за посягання на особисті блага так званих спеціальних потерпілих у розділах Особливої частини КК України про відповідальність за посягання на життя, здоров'я, власність особи, передбачивши у відповідних загальних нормах таку кваліфікуючу ознаку, як вчинення кримінального правопорушення у зв'язку із правомірною службовою, професійною діяльністю потерпілого або виконанням ним свого громадського обов'язку [31, с. 225–232]. Серед основних аргументів, які називаються на користь такої позиції, – те, що в ієрархії охоронюваних кримінальним законом благ – життя, здоров'я, власність є важливішими благами ніж суспільні відносини щодо здійснення судочинства; крім цього, серед аргументів називають те, що кримінально-правові норми про відповідальність за посягання на особисті блага так званих спеціальних потерпілих вчиняються й у зв'язку із невдоволенням службовою, професійною діяльністю спеціальних потерпілих у минулому, коли на час вчинення кримінального правопорушення потерпілий уже не займався відповідною службовою, професійною діяльністю.

Щодо кожного з наведених вище варіантів конструювання кримінально-правових норм про відповідальність за вплив на спеціальних потерпілих, які вчиняються шляхом посягання на їх особисті блага, можна навести аргументи «за» та «проти». Водночас щодо наведених у науці аргументів проти першої з зазначених вище законодавчих моделей, як видається, не можна погодитися з тим, що в усіх випадках додатковий безпосередній об'єкт не може лежати в світлі ціннісної ієрархії об'єктів кримінально-правової охорони, вище ніж основний безпосередній об'єкт злочину. Тацій В. Я. обґрунтовано зазначав, що основний безпосередній об'єкт відображає основний зміст того чи іншого злочину, його антисоціальну сутність і спрямованість [32, с. 151]. Нерідко основний об'єкт може знаходитися нижче в ієрархії цінностей, поставлених під охорону, порівняно із додатковим

об'єктом. Наприклад, у складах окремих кримінальних правопорушень проти власності або безпеки виробництва, в яких додатковим обов'язковим об'єктом є суспільні відносини, що забезпечують охорону здоров'я особи (наприклад, статті 187, 189, 271–275 КК України). Передбачаючи кримінальну відповідальність за посягання на життя, здоров'я, власність, безпеку спеціальних потерпілих у зв'язку з їх службовою, професійною діяльністю, законодавець мав на меті першою чергою передбачити кримінально-правову охорону суспільних відносин, які виступають основним безпосереднім об'єктом складів відповідних кримінальних правопорушень. Водночас поліоб'єктність цих кримінальних правопорушень свідчить про їх підвищену суспільну небезпеку, що має адекватно відобразитися в санкції відповідних кримінально-правових норм. Тому ми схилиємося до першого із зазначених вище варіантів – пропонуємо законодавчим моделям конструювання норм про відповідальність за вплив на спеціальних потерпілих шляхом посягання на їх особисті блага.

Слід відзначити, що при конструюванні норм про відповідальність за правопорушення, які вчиняються шляхом протиправного впливу на особисті блага учасників суспільних відносин щодо здійснення судочинства та виконання судових рішень, автори проекту КК України обрали другу із наведених вище моделей конструювання зазначених складів кримінальних правопорушень, залишивши в підрозділі про відповідальність за кримінальні правопорушення проти правосуддя лише норми про відповідальність за незаконний вплив, що не поєднаний з фізичним чи психічним насильством. При цьому, виходячи із положень останньої редакції проекту КК України (станом на 2 липня 2024 року), можливі два варіанти кваліфікації діянь винного залежно від того, чи посягання вчиняється щодо особи, яка на час вчинення кримінального правопорушення мала відповідний статус (суддя, прокурор, слідчий і т.д.), чи посягання вчинене у зв'язку з її діяльністю в минулому.

1. У разі, якщо такий протиправний вплив буде поєднаний із застосуванням погрози чи фізичного насильства, не пов'язаного із заподіянням шкоди здоров'ю, і пов'язаний із правомірною професійною чи службовою діяльністю потерпілого, який на час вчинення кримінального правопорушення мав відповідний статус (прокурор, суддя і т.д.) з метою примусити його вчинити або не вчинити певну дію в межах її службових повноважень чи виходячи з її процесуального статусу, чи передбачених законом повноважень, – виходячи із положень проекту КК України такі діяння слід буде кваліфікувати за сукупністю статей, які передбачають відповідальність за незаконний вплив на відповідного спеціального потерпілого (статті 8.1.5, 8.2.12) та за ст. 4.4.7 проекту, яка має назву «Примушування», що міститься в розділі «Кримінальні правопорушення проти особистої свободи та гідності людини», в якій передбачено відповідальність за примушування іншої людини вчинити чи не вчинювати певну дію шляхом застосування щодо неї чи її близької людини: 1) насильства, яке завдало фізичного болю, 2) іншого насильства,

не пов'язаного із заподіянням шкоди здоров'ю, або 3) погрози, крім випадків примушування, передбачених іншими статтями КК. При цьому під погрозою слід розуміти усне, письмове чи конклюдентними діями залякування людини застосуванням насильства, згвалтуванням, знищенням чи пошкодженням майна, розголошенням дійсних чи вигаданих відомостей, які можуть скомпрометувати людину, або спричиненням їй будь-якої іншої шкоди, якщо ця людина сприйняла погрозу як таку, що може бути реалізована щодо неї чи її близької людини. Отже, йдеться про погрозу вбивством, насильством, обмеженням прав, законних інтересів особи, – загалом спричиненням будь-якої шкоди особі.

При цьому при кваліфікації примушування (ст. 4.4.7) слід ураховувати ознаку, з урахуванням якої підвищується тяжкість злочину (кваліфікуючу ознаку, яка передбачена у відповідних розділах проєкту КК України), – вчинення примушування «щодо людини (чи близької їй людини) у зв'язку з виконанням нею службових повноважень чи професійних обов'язків, реалізацією її суб'єктивного права або виконанням юридичного обов'язку в публічних інтересах».

2. У разі, якщо протиправний вплив на спеціальних потерпілих буде поєднаний із застосуванням фізичного насильства, пов'язаного із заподіянням шкоди здоров'ю, і пов'язаний із правомірною професійною чи службовою діяльністю потерпілого, який *на час вчинення кримінального правопорушення мав відповідний статус* (прокурор, суддя і т.д.) безвідносно того, чи такі дії вчинятимуться з метою примусити його вчинити чи не вчиняти певну дію в межах її службових повноважень чи, виходячи з її процесуального статусу чи передбачених законом повноважень, – виходячи із положень проєкту КК України, такі діяння слід буде кваліфікувати *за сукупністю статей, які передбачають відповідальність за незаконний вплив на відповідного спеціального потерпілого (статті 8.1.5, 8.2.12) та нормами відповідних розділів книги «Кримінальні правопорушення проти людини» – розділу 4.2 «Кримінальні правопорушення проти здоров'я особи», які передбачають спричинення шкоди здоров'ю особи різного ступеня*. При цьому слід ураховувати при кваліфікації ознаки, з урахуванням яких підвищується тяжкість злочину, передбаченого у розділі 4.2 – вчинення злочину спричинення шкоди здоров'ю щодо людини (чи близької їй людини) у зв'язку з виконанням нею службових повноважень чи професійних обов'язків, реалізацією її суб'єктивного права або виконанням юридичного обов'язку в публічних інтересах [1].

3. У разі, якщо посягання на особисті блага здійснюється у зв'язку з тим, що *відповідний спеціальний потерпілий обіймав відповідну посаду чи займався відповідно діяльністю у минулому, або без мети впливу на поточну службову чи професійну діяльність потерпілого, але з мотивів невдоволення такою діяльністю загалом (тобто за відсутності мети примушування вчинити чи не вчинити певної дії)*, – зазначена діяльність не охороняється нормами книги про відповідальність за кримінальні правопорушення проти правосуддя, – відповідальність настає за нормами відповідних розділів книги «Кримінальні правопорушення

проти людини» – розділу 4.2 «Кримінальні правопорушення проти здоров'я особи», які передбачають спричинення шкоди здоров'ю особи різного ступеня, за ст. 4.3.3 «Погроза спричинення смерті чи тяжкої шкоди» (що включає погрозу вбивством, спричиненням тяжкої шкоди здоров'ю, згвалтуванням або знищенням чи пошкодженням майна загальнонебезпечним способом), яка знаходиться в розділі «Кримінальні правопорушення проти ментальної та фізичної безпеки людини». При цьому слід урахувати при кваліфікації ознаки, з урахуванням яких підвищується тяжкість злочину, – вчинення злочину спричинення шкоди здоров'ю щодо людини (чи близької їй людини) у зв'язку з виконанням нею службових повноважень чи професійних обов'язків, реалізацією її суб'єктивного права або виконанням юридичного обов'язку в публічних інтересах [1].

Як видається, такий стан правового регулювання відповідальності за незаконний вплив на спеціальних потерпілих породжуватиме труднощі при кваліфікації таких діянь на практиці. Слід відзначити, що, виходячи із принципу диференціації кримінальної відповідальності, видається, що різний ступінь суспільної небезпеки мають такі три види діянь: а) вплив на особу без погрози; б) вплив на особу з погрозою (або іншими словами, шляхом застосування психічного насильства); в) вплив на особу із застосуванням фізичного насильства. Крім цього, різний ступінь суспільної небезпеки мають, наприклад, погроза обмеженням прав та законних інтересів особи, з одного боку, і погроза вбивством, насильством, з іншого. Якщо йдеться про фізичне насильство (у проекті КК України позначено терміном «насильство»), – різний ступінь суспільної небезпеки мають діяння, що заподіяли різну шкоду здоров'ю особи, або не заподіяли такої шкоди, але завдали фізичного болю потерпілій особі. Видається, що в розділі про відповідальність за кримінальні правопорушення проти правосуддя слід передбачити норми про відповідальність за протиправний вплив, у тому числі шляхом посягання на особисті блага відповідних спеціальних потерпілих у зв'язку з їх відповідною службовою чи професійною діяльністю в судочинстві щодо виконання судових рішень, провівши диференціацію відповідальності за такий вплив залежно від інтенсивності застосованого насильства до потерпілого (психічного або фізичного).

Стосовно таких учасників відносин щодо здійснення судочинства й виконання судових рішень як *свідок, потерпілий, експерт, спеціаліст, перекладач, особа, яка викликається для надання пояснень, тобто осіб, які є учасниками відносин щодо здійснення судочинства та виконання судових рішень, але які не є службовими особами*, – видається, – оскільки їх діяльність сприяє здійсненню судочинства чи, відповідно, виконанню судових рішень, однак вони не належать до службових осіб, які безпосередньо здійснюють судочинство, – відповідальність за протиправний вплив на таких осіб має регламентуватися окремими кримінально-правовими нормами.

За даними анкетування державних виконавців, проведеного у березні – квітні 2020 року, з-поміж тих державних виконавців, які зазначили про те, що у своїй

діяльності натрапляли на факти незаконного впливу на експерта, оцінювача, спеціаліста, перекладача, залучених до виконавчого провадження чи іншого перешкодження діяльності зазначених осіб з метою схилити їх до відмови від давання, відповідно, висновку, звіту про оцінку майна, перекладу чи до давання завідомо неправдивого висновку, звіту про оцінку майна чи перекладу, на запитання про те, в якій формі був такий вплив, – 12,5% зазначили про те, що у формі підкупу; решта 87,5% – що це були інші форми впливу, не зазначені у ст. 386 КК України. За даними анкетування експертів, проведеного у цей самий період, – з-поміж тих експертів, які зазначили про те, що були випадки втручання у їхню професійну діяльність, перешкодження такій діяльності, що пов'язані із виконанням ними функцій експерта у судочинстві, 66,7% зазначили про те, що це виявилось в незаконному впливі; 33,3% – що такі діяння виявилися в пропозиції чи обіцянці неправомірної вигоди. Про інші форми незаконного впливу жоден з опитаних не зазначив (зокрема, в анкеті йшлося про такі форми втручання, перешкодження діяльності як перешкодження з'явленню до органів досудового слідства чи до суду, погроза вбивством, насильством, погроза заподіяти шкоду законним інтересам експерта або його близьких родичів, фізичне насильство) [29, с. 373–374].

За даними анкетування прокурорів, проведеному в березні – квітні 2020 року, на запитання про те, чи стикалися ви у практичній діяльності із випадками, коли на свідків, експертів у кримінальному провадженні здійснювався вплив з метою примушування їх до давання неправдивих показань, висновку або відмови від давання показань чи висновку, 60% опитаних дали ствердну відповідь; відповідно, 38,3% респондентів зазначили, що таких випадків у їхній практичній діяльності не було. Із тих респондентів, які зазначили про те, що натрапляли у своїй практичній діяльності на такі випадки, зазначили про такі форми зазначеного незаконного впливу: підкуп (58,3% опитаних), погроза насильством (25% опитаних), погроза знищенням чи пошкодженням майна (8,3% опитаних), погроза розголошенням відомостей, які здатні заподіяти шкоду правам, інтересам потерпілого чи його близьких родичів (11,1% опитаних), перешкодження з'явленню до органів досудового слідства чи до суду (19,4% опитаних), фізичне насильство (5,6% опитаних). Щодо інших варіантів незаконного впливу, то опитані зазначили те, що такий незаконний вплив був обумовлений знайомством з обвинуваченим, дружбою, родинними зв'язками (5,6% опитаних). Отже, наведені вище дані анкетування свідчать про те, що найчастіше такий незаконний вплив на свідків, експертів у кримінальному провадженні здійснюється шляхом підкупу, перешкодження з'явленню до органів досудового слідства чи до суду, а також погрозами (погроза насильством, знищенням чи пошкодженням майна, розголошенням відомостей, які здатні заподіяти шкоду правам, інтересам потерпілого чи його близьких родичів). Крім тих форм незаконного впливу, що передбачені у ст. 386 КК України, такий вплив також здійснюється шляхом застосування насильства до зазначених категорій потерпілих, іншого незаконного впливу, що обумовлений

знайомством з обвинуваченим, дружною, родинними зв'язками (5,6% опитаних). Останні з наведених діянь, зважаючи на те, що вони самі по собі не становлять підвищеної суспільної небезпеки, що обумовлювало б установлення за них кримінальної відповідальності в окремій спеціальній нормі, – слід кваліфікувати за наявності відповідних підстав як підбурювання до вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ст. 384 або ст. 385 КК України [29, с. 374–375]. Водночас слід звернути увагу на те, що найпоширенішою формою впливу на зазначених осіб є вплив, пов'язаний із підкупом. Тому позитивним моментом є те, що в чинній редакції проєкту КК України в розділі «Кримінальні правопорушення проти сприяння правосуддю» виокремлено статтю про відповідальність за підкуп учасника кримінального провадження або учасника судового процесу в суді будь-якої юрисдикції, який не є службовою особою з метою домогтися надання певних пояснень, показань чи завідомо неправильного перекладу. Водночас, як видається, підкуп учасника кримінального провадження, який не є службовою особою чи особою, яка здійснює діяльність, пов'язану із наданням публічних послуг, досягає суспільної небезпеки в тих випадках, коли він спрямований або на спонукання такої особи до надання *неправдивих* показань, висновку, неправильного перекладу або до відмови від надання показань, висновку. Тому видається доцільним передбачити кримінальну відповідальність за незаконний вплив на зазначених осіб у формі підкупу з цією метою. Також, зважаючи на наведені вище статистичні дані, беручи до уваги те, що у проєкті КК України відсутня стаття, яка б установлювала відповідальність за протиправний вплив на учасників відносин щодо здійснення судочинства, виконання судових рішень, які покликані сприяти здійсненню судочинства, відповідно, виконанню судових рішень і які водночас не є службовими особами (свідка, потерпілого, експерта, спеціаліста, перекладача, особи, яка викликається для надання пояснень), видається важливим передбачити в проєкті КК України статтю, яка б передбачала відповідальність за протиправний вплив на таких осіб із диференціацією відповідальності за відповідні діяння залежно від його інтенсивності, а також залежно від інших способів такого впливу на зазначених потерпілих. Зокрема, доцільно було б передбачити в окремій статті проєкту КК України щодо зазначених вище спеціальних потерпілих (свідка, потерпілого, експерта, спеціаліста, перекладача, особи, яка викликається для надання пояснень) відповідальність за такі діяння як підкуп; перешкоджання з'явленню до суду, Конституційного Суду України, органів досудового розслідування, примушування до відмови від давання показань, пояснень, висновку, перекладу або до давання завідомо неправдивих показань, пояснень, висновку, перекладу шляхом погрози цим особам або їхнім близьким родичам чи членам сім'ї вбивством, насильством, знищенням чи пошкодженням майна, обмеженням прав або законних інтересів цих осіб або розголошенням інформації, яка охороняється законом, і яку ці особи бажають зберегти в таємниці, або інших відомостей, розголошення яких може спричинити істотну шкоду правам та інтер-

есам потерпілого або його близьких родичів, членів сім'ї, або погрозу вчинити зазначені дії з помсти за раніше дані показання, пояснення, висновок, переклад або звіт про оцінку майна у виконавчому провадженні, судочинстві, у тому числі в конституційному провадженні. При цьому доцільно було б диференціювати відповідальність за таке примушування в окремих частинах пропонованої статті залежно від того, чи таке примушування вчиняється шляхом:

- погрози цим особам або їхнім близьким родичам чи членам сім'ї;
- насильства різного ступеня інтенсивності.

Також видається доцільним передбачити відповідальність за такі погрози чи насильство, вчинені з помсти за раніше дані показання, пояснення, висновок, переклад.

Серед важливих питань, які стосуються відповідальності за кримінальні правопорушення розглядуваної групи, – питання про **кримінально-правову охорону діяльності захисника, представника особи, адвокатської діяльності**.

У чинному КК України зазначені норми передбачені у статтях 397–400 КК України. Зі змісту диспозицій відповідних норм слід зробити висновок про те, що об'єкт відповідних кримінальних правопорушень виходить за межі об'єкта кримінальних правопорушень проти правосуддя, бо, відповідно до буквального тлумачення згаданих норм, їх необхідно застосовувати й тоді, коли втручання в діяльність захисника, представника особи, умисне знищення чи пошкодження їхнього майна, посягання на життя, погроза або насильство були вчинені у зв'язку з наданням правової допомоги і за межами судочинства та відносин щодо виконання судових рішень. У цьому аспекті в проєкті КК України (ст. 8.2.12) зазначені норми сформульовані аналогічним чином, зокрема передбачено відповідальність за втручання в діяльність захисника, представника особи у зв'язку із виконанням ними професійних обов'язків [1]. Хоча, до слова, не завжди діяльність представника особи належить до їх професійної діяльності (професійних обов'язків). Наприклад, коли йдеться про представника юридичної особи – її працівника, який діє за довіреністю (ч. 2 ст. 58 КПК України).

Науковці в галузі кримінального права пропонували шляхи вирішення зазначеного вище питання. Зокрема, В. В. Кудрявцев запропонував визначити в диспозиціях норм, передбачених статтями 398–400 КК України, мотиви та мету посягання саме на законну діяльність з надання правової допомоги в процесі здійснення судочинства [18, с. 164–166]. Бантишев О. Ф. запропонував статті, що забезпечують інтереси як діяльності захисника, представника особи, так і їхні особисті інтереси, безпеку їхнього життя та здоров'я, – винести (виділити) в окремий розділ – «Злочини проти нормальної діяльності захисника чи представника особи» [17, с. 174].

Логвинський Г. В. запропонував змінити коло тих суспільних відносин, які є родовим об'єктом кримінальних правопорушень у розділі XVIII Особливої частини КК України, і визначити його як суспільні відносини, які відображають

установлений законом порядок здійснення правосуддя, сприяння здійсненню такої та правозахисної діяльності. Відповідно автор запропонував назву цього розділу викласти в такій редакції: «Злочини проти діяльності, пов'язаної зі здійсненням правосуддя чи правозахисної діяльності», у зв'язку з цим також запропонував розширити коло потерпілих у складах кримінальних правопорушень, передбачених статтями 398–400 КК України, позначивши потерпілого як «особа, яка здійснює правозахисну діяльність», що, як зазначає автор, охоплювало б, окрім захисника й представника особи, також законних представників, інших осіб, які здійснюють правозахисну діяльність з надання правової допомоги, при чому незалежно від правової галузевої належності такої допомоги [11, с. 12]. Водночас, як видається, правозахисна діяльність виходить за межі судочинства, виконання судових рішень, і здійснюється в межах інших родових об'єктів кримінальних правопорушень.

Власюк В. В. запропонував уніфікувати ознаки відповідальності за кримінальні правопорушення проти осіб, які здійснюють захист чи представництво особи, надаючи їй правову допомогу, та передбачити її в розділі про посягання на авторитет органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів, у статтях, де передбачено відповідальність за посягання на працівників правоохоронних органів, поряд із цими спеціальними потерпілими. При цьому науковець запропонував вважати критеріями (підставами) виокремлення в цих статтях відповідальності за посягання на зазначених вище осіб, – спеціальні ознаки потерпілих осіб (захисника та представника особи), а також здійснювану ними діяльність [6, с. 4]. З такою позицією не можна погодитися, зважаючи на те, що діяльність захисника, представника особи в більшості випадків здійснюється в межах судочинства, а отже, охоплюється родовим об'єктом кримінальних правопорушень проти правосуддя. Водночас окремо слід зазначити про правову охорону професійної діяльності адвокатів. У статтях 397–400 КК України, так само як і в ст. 8.2.3 проекту КК України передбачено норми, які покликані забезпечити правову охорону адвокатської діяльності лише в тих випадках, якщо адвокат надає правову (правничу) допомогу, перебуваючи при цьому в статусі захисника або представника особи. Зазначені норми не охороняють професійну адвокатську діяльність у тих випадках, коли адвокат здійснює її не в статусі захисника чи представника особи. В аналізованому проекті КК України також не міститься інших спеціальних норм, спрямованих на правову охорону професійної діяльності адвоката.

У міжнародно-правових актах, які визначають міжнародні стандарти щодо гарантій професійної адвокатської діяльності, наголошується на необхідності забезпечити в національних законодавствах держав гарантії професійної діяльності адвоката, які стосуються всіх напрямів (сфер) його діяльності (не лише судочинства). Зокрема, у міжнародно-правових актах передбачено такі положення, що стосуються гарантій діяльності адвоката:

– забезпечення можливості для адвокатів виконувати професійні обов'язки без залякування, перешкод, недоречного втручання (п. 2 Основних положень про роль адвокатів, прийнятих VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам та поведженню з правопорушниками (1990) [33]; п. а) Хартії основних принципів європейської адвокатської професії (2006) [34];

– забезпечення передумов для абсолютної незалежності адвоката при виконанні його професійних завдань і відсутності будь-якого впливу на нього, пов'язаного, в першу чергу, з його особистою зацікавленістю або з тиском ззовні (п. 2.1.1 Кодексу поведінки європейських адвокатів, прийнятого на пленарній сесії Ради адвокатських асоціацій а правових товариств Європи (1988) [35];

– забезпечення адвокату кримінального й цивільного імунітету від переслідування за заяви, які стосуються справи, при сумлінному виконанні ним свого обов'язку, виконанні своїх обов'язків у суді, трибуналі, іншому юридичному або адміністративному органі (п. 20 Основних положень про роль адвокатів, прийнятих VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам та поведженню з правопорушниками (1990); забезпечення виключення можливості для адвоката бути підданим покаранню або загрози його застосуванням, можливості обвинувачення, санкцій за дії, вчинювані при виконанні ним своїх професійних обов'язків відповідно до стандартів, етичних норм (п. 16 Основних положень про роль адвокатів, прийнятих VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам та поведженню з правопорушниками (1990), п. а) Хартії основних принципів європейської адвокатської професії (2006);

– обов'язок органів влади вжити заходів щодо адекватного захисту адвокатів у випадках, коли безпека адвокатів у зв'язку із виконанням ними професійних обов'язків є під загрозою (п. 17 Основних положень про роль адвокатів, прийнятих VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам та поведженню з правопорушниками (1990).

Виходячи з положень зазначених міжнародно-правових актів, видається, що діяльність адвокатів має забезпечуватися спеціальними гарантіями. При цьому гарантії професійної діяльності адвокатів мають стосуватись як невтручання у його професійну діяльність у різних аспектах (обов'язок адвоката зберігати конфіденційність справ клієнта, незалежність, свобода адвоката щодо ведення справи та ін.), так і забезпечення його особистої безпеки у зв'язку зі здійснюваною ним діяльністю. Тому видається, що обмеження кримінально-правової охорони професійної адвокатської діяльності лише тими випадками, коли адвокат має статус захисника, представника особи, як це передбачено, виходячи із положень статей 397–400 КК України, не відповідає положенням міжнародно-правових актів, не забезпечує повною мірою захисту професійної діяльності адвоката.

Узагальнення емпіричних даних, отриманих у результаті анкетування адвокатів, підтверджують необхідність доповнення кримінального закону з метою створення передумов для більш повної кримінально-правової охорони адвокат-

ської діяльності. Зокрема, за даними проведеного у березні – квітні 2020 року анкетування адвокатів, на запитання про те, чи були випадки втручання в адвокатську діяльність, перешкоджання такій діяльності, пов'язані з виконанням функції захисника, представника особи, переважна більшість адвокатів, 69,7% відповіли ствердно: такі випадки щодо них були наявними; 30,3% адвокатів заявили, що стосовно них не вчинялося таких діянь. На запитання про те, чи були випадки втручання в їхню адвокатську діяльність, що не пов'язані з виконанням ними функції захисника, представника особи, але пов'язані з іншими видами професійної адвокатської діяльності (наприклад, надання роз'яснень із правових питань, консультацій, складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру; юридичний супровід діяльності фізичних і юридичних осіб, держави), 36,4% адвокатів зазначили, що такі випадки були; більшість (63,6%) дали на це питання негативну відповідь [29, с. 266]. Отже, здебільшого такі посягання вчиняються у зв'язку з виконанням адвокатом функцій захисника, представника особи, однак відносно поширені й випадки втручання в діяльність під час здійснення інших видів адвокатської діяльності. Тому зазначені питання потребують вирішення в КК України.

Зважаючи на викладене вище, доцільно внести в структурний проєкт КК України норми, які б охороняли діяльність захисника, представника особи у зв'язку із виконанням ними відповідних функцій у судочинстві, під час виконання судових рішень. Водночас у структурному підрозділі Особливої частини КК України, де об'єктом є суспільні відносини щодо забезпечення соціально-економічних прав особи (у чинному КК України – це розділ V, у розглядуваному проєкті КК України – розділ 4.8), видається доцільним передбачити окрему статтю, де установити відповідальність за умисне перешкоджання здійсненню адвокатом законної професійної діяльності, порушення визначених законом гарантій їхньої діяльності та професійної таємниці за відсутності ознак складів кримінальних правопорушень, що становлять протиправний вплив на захисника чи представника особи.

ВИСНОВКИ

Викладене вище дає підстави сформулювати такі твердження.

1. Зважаючи на те, що втручання в діяльність, пов'язану зі здійсненням судочинства чи виконанням судових рішень, може виявлятися не лише в незаконному впливі на відповідних спеціальних потерпілих – учасників відносин щодо здійснення судочинства й виконання судових рішень, а може здійснюватися й іншими способами (тобто незаконний вплив є одним зі способів такого втручання), видається доцільним викласти відповідну статтю проєкту КК України таким чином: «Втручання в діяльність судді з метою перешкоджання виконанням ним службових обов'язків, безпосередньо пов'язаних зі здійсненням судочинства, шляхом незаконного впливу, створення перешкод у здійсненні ним повноважень, якщо такі діяння не містять ознак кримінальних правопорушень, передбачених статтями

цього Кодексу». У такому разі видається доцільним усунення з проекту КК України статті «Перешкоджання виконанню обов'язків присяжного».

Подібним чином доцільно було б сформулювати норму про відповідальність за втручання в діяльність інших спеціальних потерпілих, які є учасниками відносин щодо здійснення судочинства й виконання судових рішень, водночас розширивши коло цих потерпілих порівняно із чинною редакцією відповідної статті проекту КК України, – включити до них такі категорії осіб як державного виконавця, приватного виконавця, уповноважену особу Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. Зокрема, видається доцільним сформулювати відповідну норму проекту КК України в такій редакції: «Втручання в діяльність слідчого, прокурора, дізнавача, детектива, працівника оперативного підрозділу, державного виконавця, приватного виконавця, уповноваженої особи Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, захисника, представника особи з метою перешкоджання виконанню ними службових обов'язків, повноважень, безпосередньо пов'язаних зі здійсненням судочинства чи виконанням судових рішень, шляхом незаконного впливу, створення перешкод у здійсненні ними повноважень, якщо такі діяння не містять ознак кримінальних правопорушень, передбачених статтями цього Кодексу».

2. Відповідальність за незаконний вплив на зазначених спеціальних потерпілих шляхом насильства (фізичного, психічного) повинна диференціюватися залежно від інтенсивності застосованого насильства до потерпілого: а) вплив на особу без погрози; б) вплив на особу з погрозою (або іншими словами шляхом застосування психічного насильства); в) вплив на особу із застосуванням фізичного насильства. Крім цього, зважаючи на різний ступінь суспільної небезпеки, диференціації кримінальної відповідальності потребує незаконний вплив на спеціальних потерпілих, поєднаний із погрозою вбивством, фізичним насильством; фізичне насильство залежно від ступеня його інтенсивності.

3. Видається доцільним передбачити норми про відповідальність за вплив на спеціальних потерпілих – учасників відносин щодо здійснення судочинства й виконання судових рішень, – шляхом посягання на їх особисті блага (у тому числі у зв'язку з їх відповідною діяльністю в минулому), – у структурному підрозділі проекту КК України про відповідальність за кримінальні правопорушення проти судочинства та виконання судових рішень (у чинній редакції проекту КК України – «проти правосуддя»), оскільки, передбачаючи кримінальну відповідальність за посягання на життя, здоров'я, власність, безпеку зазначених спеціальних потерпілих у зв'язку з виконанням ними передбачених законом повноважень у судочинстві, під час виконання судових рішень, законодавець мав на меті першою чергою передбачити кримінально-правову охорону суспільних відносин, які виступають основним безпосереднім об'єктом складів відповідних криміналь-

них правопорушень, – які лежать у межах суспільних відносин щодо здійснення судочинства й виконання судових рішень. Водночас поліоб’єктність цих кримінальних правопорушень свідчить про їх підвищену суспільну небезпеку, що має адекватно відобразитися в санкціях відповідних кримінально-правових норм.

4. Обґрунтованим було б розміщення в структурному підрозділі проекту КК України про відповідальність за кримінальні правопорушення проти правосуддя (проти встановленого порядку судочинства та виконання судових рішень) норм, які б охороняли діяльність захисника, представника особи в межах зазначених відносин (судочинство, виконання судових рішень). Водночас у структурному підрозділі Особливої частини КК України, де об’єктом є суспільні відносини щодо забезпечення соціально-економічних прав особи (у проекті КК України – розділ 4.8) видається доцільним виокремити статтю, в якій було б передбачено відповідальність за діяння, що становлять умисне перешкоджання здійсненню адвокатом законної професійної діяльності, порушення визначених законом гарантій їхньої діяльності та професійної таємниці, за відсутності ознак складів кримінальних правопорушень, що передбачають відповідальність за протиправний вплив на захисника чи представника особи в судочинстві та в межах відносин щодо виконання судових рішень.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Положення, пропозиції, рекомендації, викладені у цій статті, можуть виступати підґрунтям для наступних наукових досліджень проблем кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення проти правосуддя, кримінальної відповідальності за інші кримінальні правопорушення, які виявляються в незаконному впливі на спеціальних потерпілих у зв’язку з їх службовою, професійною діяльністю. Також висновки, до яких дійшли автори цієї праці, можуть бути враховані для наступного вдосконалення проекту КК України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Текст проекту Кримінального кодексу України станом на 2 липня 2024 року. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2024/07/03/kontrolnyj-tekst-proyektu-kk-stanom-na-02-07-2024.pdf> (дата звернення: 07.07.2024).
- [2] Гришук В. К., Палюх Л. М. До питання про об’єкт кримінальних правопорушень проти правосуддя за кримінальним правом України. *Університетські наукові записки*. 2021. № 5(83). С. 104–115.
- [3] Hryshchuk V., Paliukh L. Problematic Issues of Liability for Crimes Against Justice in the Criminal Law Doctrine. *Social and Legal Studios*. 2022. Vol. 5. No. 3. P. 29–36.
- [4] Алексеева Н. Ю. Кримінальна відповідальність за злочини проти правосуддя, що вчиняються свідками, експертами, перекладачами або щодо них : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2017. 19 с.
- [5] Беленок В. П. Кримінально-правова та кримінологічна характеристика погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу : автореф. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2021. 20 с.

- [6] Власюк В. В. Кримінально-правове забезпечення охорони діяльності захисника чи представника особи з надання правової допомоги : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2020. 21 с.
- [7] Вербицька Н. В. Кримінально-правова характеристика погрози або насильства щодо захисника чи представника особи : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2017. 19 с.
- [8] Затолочний В. С. Кримінальна відповідальність за завідомо незаконне затримання, привід, домашній арешт, тримання під вартою : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2022. 20 с.
- [9] Кархут Р. В. Кримінальна відповідальність за втручання у діяльність судових органів за законодавством України та республіки Польща : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2018. 19 с.
- [10] Лазаренко В. В. Кримінально-правова характеристика приховування кримінального правопорушення: порівняльно-правове дослідження : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Одеса, 2021. 20 с.
- [11] Логвинський Г. В. Кримінально-правова характеристика посягання на захисника чи представника особи : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Одеса, 2021. 20 с.
- [12] Лосич Т. С. Кримінальна відповідальність за погрозу або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2017. 16 с.
- [13] Мороз А. О. Кримінально-правове дослідження злочину втручання в діяльність захисника чи представника особи (ст. 397 КК України) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2018. 20 с.
- [14] Теслиук Д. Ю. Кримінально-правова охорона діяльності суддів в Україні : дис. ... д-ра філософ.: 081. Львів, 2024. 248 с.
- [15] Шепітько М. В. Злочини у сфері правосуддя: еволюція поглядів та наукові підходи до формування засобів протидії : монографія. Харків : Право, 2018. 408 с.
- [16] Шепітько М. В. Тенденції розвитку кримінального законодавства щодо злочинів проти правосуддя. *Концептуальні засади нової редакції Кримінального кодексу України* : матеріали Міжнар. наук. конф. (м. Харків, 17–19 жовт. 2019 р.) / редкол. : В. Я. Тацій (гол. ред.), А. П. Гетьман, Ю. В. Баулін та ін. Харків : Право, 2019. С. 473–476.
- [17] Бантишев О. Ф. Кваліфікація злочинів, пов'язаних із спричиненням смерті іншій людині, та їх відмежування від суміжних злочинів : монографія. Київ : Нац. акад. СБУ, 2016. 216 с.
- [18] Кудрявцев В. В. Кримінально-правова охорона життя осіб, що є носіями судової влади, за кримінальним законодавством України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Одеса, 2006. 205 с.
- [19] Блажівський Є. М. Кримінальна відповідальність за втручання в діяльність за кримінальним правом України : автореф. дис.... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2010. 20 с.
- [20] Кримінальне право України. Особлива частина : підручник / Ю. В. Александров, О. О. Дудоров, В. А. Клименко та ін. ; за ред. : М. І. Мельника, В. А. Клименка. Вид. 2-ге, переробл. та допов. Київ : Атіка, 2008. 712 с.
- [21] Мартіросян А. Г. Кримінальна відповідальність за втручання в діяльність осіб, які здійснюють правосуддя : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2011. 17 с.

- [22] Злочини проти правосуддя : навч. посібн. / за заг. ред. : В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. Харків : Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2011. 160 с.
- [23] Чуб І. М. Втручання в діяльність працівника правоохоронного органу: кваліфікація та відмежування від суміжних злочинів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2014. 20 с.
- [24] Кархут Р. В. Кримінальна відповідальність за втручання у діяльність судових органів за законодавством України та Республіки Польща : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2018. 19 с.
- [25] Про незалежність судової влади : постанова Пленуму Верхов. Суду України від 13.06.2007 №8. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-07> (дата звернення: 12.07.2024).
- [26] Бунін Є. О. Втручання в діяльність судових органів за Кримінальним кодексом України : аналіз складу злочину та питання кваліфікації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2015. 20 с.
- [27] Кримінальне право України: Особлива частина : підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. ; за ред. : В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2015. 528 с.
- [28] Словник української мови : в 11 т. / ред. колег. І. К. Білодід (гол.) та ін. ; АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ : Наук. думка, 1970–1980. Т. 1: А – В. Київ : Наук. думка, 1970. 799 с.
- [29] Палюх Л. М. Кримінальна відповідальність за злочини проти правосуддя : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 744 с.
- [30] Кирбят'єв О. О. Кримінально-правова охорона професійної діяльності працівників правоохоронних органів : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2021. 36 с.
- [31] Шимко Т. В. Окремі аспекти визначення об'єкта посягання у злочинах проти правосуддя. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2009. Вип. XXI. С. 225–232.
- [32] Тацій В. Я. Об'єкт і предмет злочину в кримінальному праві : монографія. Харків : Право, 2016. 256 с.
- [33] Основні положення про роль адвокатів (Прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 року). URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_835 (дата звернення: 12.07.2024).
- [34] The Charter of Core Principles of the European Legal Profession and Code of Conduct for European Lawyers of 24.11.2006. Brussels : CCBE, 2019. 28 p. URL: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/DEONTOLOGY/DEON_CoC/EN_DEON_CoC.pdf (дата звернення: 27.06.2022).
- [35] Кодекс поведінки європейських адвокатів від 28.10.1988 р. / пер. Національної асоціації адвокатів України. URL: [https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/inshidokumenty/kodeks_povedinky_yevropeyskykh_advokativ\(ukr\).pdf](https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/inshidokumenty/kodeks_povedinky_yevropeyskykh_advokativ(ukr).pdf) (дата звернення: 27.06.2022).

REFERENCES

- [1] The text of the Draft of the new Criminal Code of Ukraine (2024, July). Retrieved from <https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code>.
- [2] Hryshchuk, V., & Paliukh, L. (2021). On the Issue of the Object of Criminal Offenses against Justice under the Criminal Law of Ukraine. *University Scientific Notes*, 5(83), 104–115.

- [3] Hryshchuk V., & Paliukh L. (2022). Problematic Issues of Liability for Crimes Against Justice in the Criminal Law Doctrine. *Social and Legal Studios*, 5, 3, 29–36.
- [4] Alekseeva, N. Yu. (2017). *Criminal liability for crimes against justice committed by or in relation to witnesses, experts, translators* (PhD thesis, Lviv State University of Internal Affairs, Lviv, Ukraine).
- [5] Belenok, V. P. (2021). *Criminal law and criminological characteristics of threat or violence against a law enforcement officer*. (PhD thesis, National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine).
- [6] Vlasyuk, V. V. (2020). *Criminal legal protection of the activity of a defender or a representative of a person providing legal assistance* (PhD thesis, Interregional Academy of Personnel Management, Kyiv, Ukraine).
- [7] Verbytska, N. V. (2017). *Criminal law characteristics of threats or violence against a defender or representative of a person* (PhD thesis, Academy of Advocacy of Ukraine, Kyiv, Ukraine).
- [8] Zatolochnyy, V. (2022). *Criminal Liability for Apprehension, Detention, House Arrest and Remand Known to Be Illegal*. (PhD thesis, National University «Lviv Polytechnic», Lviv, Ukraine).
- [9] Karhut, R. V. (2018). *Criminal liability for interference in the activities of judicial bodies under the legislation of Ukraine and the Republic of Poland* (PhD thesis, V. M. Koretsky Institute of state and law of National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine).
- [10] Lazarenko, V. (2021). *Criminal-legal characteristics of concealment of a criminal offense: a comparative legal study* (PhD thesis, National University «Odesa Law Academy», Odesa, Ukraine).
- [11] Logvinsky, G. V. (2021). *Criminal-legal characteristics of encroachment on the defender or representative of a person*. (PhD thesis, National University «Odesa Law Academy», Odesa, Ukraine).
- [12] Losych, T. S. (2017). *Criminal liability for threats or violence against a judge, people's assessor or juror* (PhD thesis, Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine).
- [13] Moroz, A. O. (2018). *Criminal-legal investigation of the crime of interference in the activity of a defender or representative of a person (Article 397 of the Criminal Code of Ukraine)* (PhD thesis, National Academy of Management, Kyiv, Ukraine).
- [14] Teslyuk, D. Yu. (2024). *Criminal law protection of judges in Ukraine* (PhD thesis, Lviv State University of Internal Affairs. Lviv, Ukraine).
- [15] Shepitko, M. V. (2018). *Crimes in the sphere of justice: The evolution of views and scientific approaches to the formation of countermeasures*. Kharkiv: Pravo.
- [16] Shepitko, M. V. (2019). Trends in the development of criminal legislation regarding crimes against justice. In V. Y. Tatsii (Ed.), *Conceptual principles of the new version of the Criminal Code of Ukraine: materials of the international of science conference*, (pp. 473–476). Kharkiv: Pravo.
- [17] Bantyshev, O. F. (2016). *Qualification of Crimes Related to Causing Death to Another Person and Their Distinction from Related Crimes*. Kyiv: National Academy of the Security Service of Ukraine.

- [18] Kudryavtsev, V. V. (2006). *Criminal-legal Protection of the Life of Persons Who are the Bearers of Judicial Power, according to the Criminal Legislation of Ukraine* (PhD dissertation, National University «Odesa Law Academy», Odesa, Ukraine).
- [19] Blazhyvskiy, E. M. (2010). *Criminal liability for intervention in activity on Criminal Law of the Ukraine* (PhD thesis, Lviv State University of Internal Affairs, Lviv, Ukraine).
- [20] Aleksandrov, Yu.V., Dudorov, O. O., Klymenko, V. A. and others (2008). *Criminal law of Ukraine. Special part: textbook*. Kyiv.
- [21] Martirosyan, A. H. (2011). *Criminal responsibility for the interference with the functioning of a court*. (PhD thesis, Koretsky Institute of State and Law of the National Academy of Science of Ukraine, Kyiv, Ukraine).
- [22] *Crimes against justice: academic. manual* (2011) / by general ed. Borysov, V. I., Tyutyugin, V. I. Kharkiv.
- [23] Chub, I. M. (2014). *Interference in the activity of a law enforcement officer*. (PhD thesis, Academician V. V. Stashis Research Institute for the Study of Crime Problems of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Kharkiv, Ukraine).
- [24] Karkhut, R. V. (2018). *Criminal liability for interference in the activity of judicial authorities of Ukraine and the Republic of Poland*. (PhD thesis, V. M. Koretsky Institute of State and Law of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine).
- [25] *On the Independence of the Judiciary: the Resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine, June 13, 2007*, available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-07> [last accessed 12.07.2024].
- [26] Bunin, Y. O. (2015). *Interference in the activity of judicial authorities under the Criminal Code of Ukraine: analysis of the body of the crime and the issues of qualification*. (PhD thesis, Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv, Ukraine).
- [27] *Criminal law of Ukraine: Special part: textbook* (2015). / In Taziy, V. Y., Borysov, V. I., & Tyutyugin, V. I. (Ed). Kharkiv.
- [28] *Dictionary of the Ukrainian Language: in 11 vol.* (1970). / In Bilodid, I. K. & oths. (Ed). Vol. 1: A-B. Kyiv.
- [29] Paliukh, L. M. (2020). *Criminal Liability for Crimes against Justice*. Lviv: Ivan Franko National University of Lviv.
- [30] Kirbyatyev, O. A. (2021). *Criminal-law protection of professional activities of the law enforcement officers*. (PhD thesis, Classic Private University, Zaporizhzhia, Ukraine).
- [31] Shymko, T. V. (2009). Certain aspects of determining the object of encroachment in crimes against justice. *Actual problems of the improvement of the current legislation of Ukraine*, XXI, 225–232.
- [32] Taziy, V. Y. (2016). *Object and subject of crime in criminal law*. Kharkiv: Pravo.
- [33] *Basic principles on the role of lawyers: Adopted by the Eighth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders*. (1990, September). Retrieved from <https://www.un.org/ruleoflaw/blog/document/basic-principles-on-the-role-of-lawyers/>.
- [34] *The Charter of Core Principles of the European Legal Profession and Code of Conduct for European Lawyers*. (2019). Retrieved from: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/DEONTOLOGY/DEON_CoC/EN_DEON_CoC.pdf.
- [35] *The Code of Conduct for European Lawyers*. (1988, October). Retrieved from: <https://www.abogacia.es/wp-content/uploads/2012/06/cod-deontologico-abogados-UE-INGLES.pdf>.

Віктор Климович Грищук

Доктор юридичних наук, професор
Член-кореспондент НАПрН України
Національна академія правових наук України
61024, вул. Григорія Сковороди, 70, Харків, Україна

Керівник Західного регіонального наукового центру
Національна академія правових наук України
79000, вул. Січових Стрільців, 14, Львів, Україна

Viktor K. Hryshchuk

Doctor of Law, Professor
Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine
National Academy of Legal Sciences of Ukraine
61024, 70 Hryhoriia Skovorody St., Kharkiv, Ukraine

Head of the Western Regional scientific center
National Academy of Legal Sciences of Ukraine
79000, 14 Sichovyh Striltsyv St., Lviv, Ukraine

Лідія Михайлівна Палюх

Доктор юридичних наук, доцент
Професор кафедри кримінального права і кримінології
Львівський національний університет імені Івана Франка
79000, вул. Січових Стрільців, 14, Львів, Україна

Lidiia M. Paliukh

Doctor of Law, Associate Professor
Professor of the Department of the Criminal Law and Criminology
Ivan Franko National University of Lviv
79000, 14 Sichovyh Striltsyv Str., Lviv, Ukraine

Рекомендоване цитування: Грищук В. К., Палюх Л. М. Проблемні питання кримінальної відповідальності за правопорушення проти правосуддя за проектом КК України. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2024. Т. 31. № 3. С. 139–166.

Suggested Citation: Hryshchuk, V. K., & Paliukh, L. M. (2024). Problem Issues of Criminal Liability for Offenses Against Justice under the Project of the Criminal Code of Ukraine. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 31(3), 139–166.

Стаття надійшла / Submitted: 01/08/2024

Доопрацьовано / Revised: 02/09/2024

Схвалено до друку / Accepted: 05/09/2024